IRAK
BİLGİ NOTU

EYLÜL
2022

GÜNCEL VERİLER

MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER VE TAHMİNLER

GÖSTERGE	DEĞER	2020	2021	2022 (tahmini)
GSYH (cari fiyatlarla)	Milyar USD	169,4	209,5	297,3
Büyüme	%	-15,7	5,9	9,5
Nüfus	Milyon Kişi	40,1	41,1	42,2
Kişi Başı Gelir	USD	4.223	5.088	7.038
Enflasyon	%	0,5	6	6,8
İşsizlik Oranı	%	13,7	14	13,2
Cari Denge / GSYH	%	-10,8	5,9	15,8
Bütçe Dengesi / GSYH	%	-12,8	1,9	11,9
İhracat	Milyar USD	65	84	-
İthalat	Milyar USD	52	46	-

Kaynak: IMF KEG Nisan 22, Trademap , Irak İstatistik Ofisi, Fitch Connect

1. IRAK EKONOMİSİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

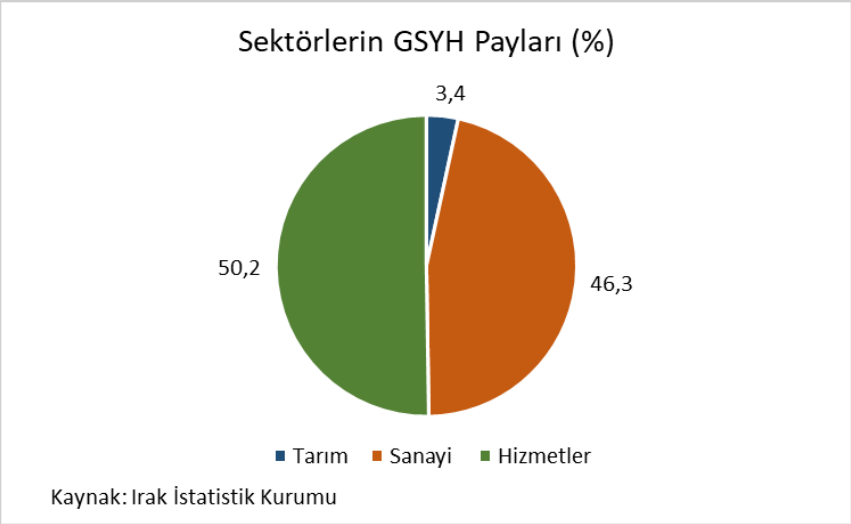

Irak ekonomisi 1950'lere kadar neredeyse tamamen tarıma dayalıydı. 1927'de petrolün bulunmasıyla şahlanan ekonomi, 1980'lerde Irak'ın, Suudi Arabistan'dan sonra Arap dünyasının en büyük ikinci ekonomisine ve Orta Doğu'nun üçüncü büyük ekonomisine sahip olmasını sağlamıştır.

Petrol, Irak'ın en değerli mineralidir ve ülke ekonomisi günümüzde de bu sektöre tamamen bağımlıdır. Suudi Arabistan ile birlikte dünyanın en düşük petrol ve gaz üretimi maliyetine sahiptir. Petrol üretimi GSYH'nın büyük bir bölümünü oluşturmakta ve ülkenin dövizinin neredeyse tamamını oluşturmaktadır. 2020 yılı sonu itibariyle Irak 145 milyar varil petrol rezervi ve 4 milyon üzerinde günlük petrol üretimi gerçekleştirmektedir. İhracatın %90'ına yakınını oluşturan petrolde meydana gelen fiyat değişikliği Irak ekonomisini doğrudan etkilemektedir. Buna ek olarak 3,5 trilyon metreküp doğal gaz rezervine sahip olmasına karşın üretimi ve ihracatı pek yaygın değildir.

Ülkenin tarım sektörü sulama sisteminin verimli şekilde çalışmasını engellemektedir. Ayrıca topraktaki tuz oranın fazla olması ve kuraklık sıkıntısı tarımı sınırlandırmaktadır. Irak'ın tarım sektörü ekonominin %3,4'ünü oluşturmaktadır. Başlıca üretilen tarım ürünleri ise arpa, buğday, pirinç ve mısırdır.

İmalat sanayii ise 1970'li yılların ortalarından sonra hükümetin ağır sanayileşme ve ithal ikamesine yönelmesiyle gelişmeye başlamıştır. GSYH'nin %46'sını oluşturan sanayi sektörünün %38'ini de petrol imalatı oluşturmaktadır. Hizmetler sektörü ise ekonomiye %50 katkı sağlamaktadır.

2-BÜYÜME

Irak ekonomisi yıllar boyunca yaşadığı karışıklıklar ve savaşlar nedeniyle ekonomik alanda mücadele vermektedir. 2014 yılında petrol fiyatlarında ciddi düşüş yaşanması ve ülke topraklarının yaklaşık üçte birinin işgal edilmesiyle ekonomik büyüme %0,7'ye kadar gerilemiştir. 2016 yılında, ülkede güvenlik sorununun devam etmesine ve işgal sebebiyle petrol fiyatlarının düşmesine rağmen petrol üretimi %11 artarak ekonominin %15 büyümesine katkı sağlamıştır.

2017 yılında %3,4 daralan ekonomi takip eden yılda, petrol fiyatlarının nispeten yükselmesi ile toparlanmış ve %4,7 büyümüştür. Ülkenin sosyo-ekonomik kırılganlığı, siyasi istikrarsızlığı ve salgınla birlikte düşen petrol gelirleri Irak ekonomisinin şartlarını ağırlaştırarak, ülkenin 2020'de %15,7 küçülmesine sebep olmuştur.

Takip eden yılda ülke ekonomisi %5,9 genişlemiştir. Petrol üretimini OPEC+ anlaşmasına göre azaltan ülkenin petrol GSYH'si %4 daralsa da, ekonomik büyümenin altında yatan esas neden petrol dışı sektörün %6 genişlemesi olmuştur.

2022 yılında OPEC+ kotalarının kalkması ve petrol dışı sektörde toparlanmanın devam etmesiyle büyümenin %9,5 olacağı tahmin edilmektedir. Öte yandan, Ukrayna'daki savaşla ilgili gerilimler, Irak ekonomisi için risk oluşturmaktadır. Petrol fiyatlarındaki herhangi bir artış Irak'ın mali dengesini iyileştirecek olsa da, artan gıda fiyatları ve tarım ithalatının kesintiye uğraması önceden var olan yoksulluk eğilimlerini şiddetlendirebilir ve gıda güvenliği riskini ortaya çıkarabilir. Ayrıca, Rus petrol şirketlerinin Irak'taki operasyonlarının Rusya'ya yönelik uluslararası yaptırımlardan etkilenmesi durumunda Irak'ın ham petrol üretimi için de risk oluşturmaktadır.

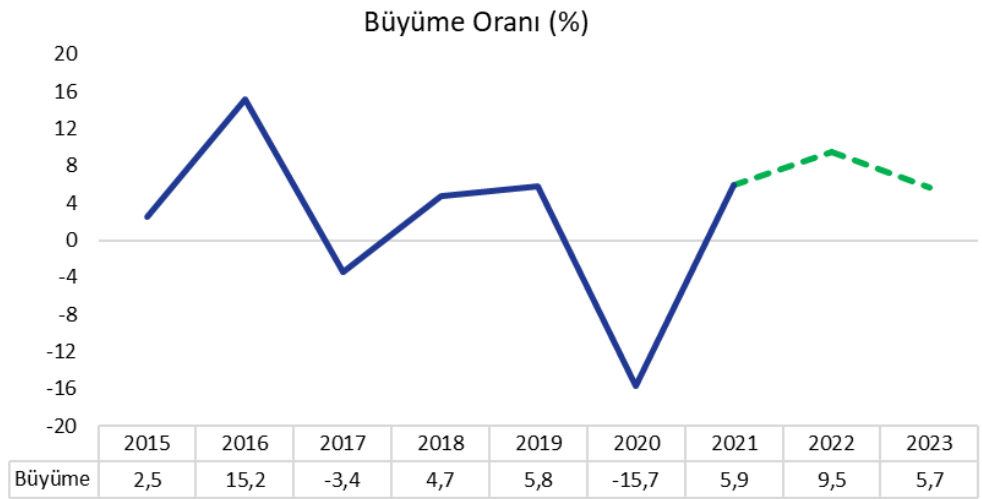

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Büyüme	2,5	15,2	-3,4	4,7	5,8	-15,7	5,9	9,5	5,7

Kaynak: IMF KEG Nisan 22

3. BÜTÇE DENGESİ

Irak kamu gelirleri petrol gelirleri ile doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla, petrol fiyatlarında gerçekleşen ani yükseliş ve düşüşler bütçe dengesini etkilemektedir. Buna ek olarak, ülkenin yaşadığı işgaller doğrultusunda askeri alana yapılan harcamaların artması da kamu gelirlerini etkilemektedir.

2018 yılına kadar ağır bütçe açığı veren Irak bu yılda petrol fiyatlarındaki toparlanma ve sermaye bütçesinin eksik uygulanması nedeniyle kamu maliyesini toparlamış, GSYH cinsinden %7,8 fazla vermiştir. 2020 yılında ise, petrol fiyatlarının yeniden düşük seviyelere gerilemesi, Irak'ın yüksek maaş ve emeklilik ücretlerini ödemesini zorlaştırmıştır. Gelirlerin bu derece düşmesi bütçe üzerinde baskı oluşturarak kamu maliyesinin %12,8 açık vermesine neden olmuştur. 2021 yılında gelirlerin toparlanmaya başlamasıyla bütçe fazlası %1,9 olarak gerçekleşmiştir.

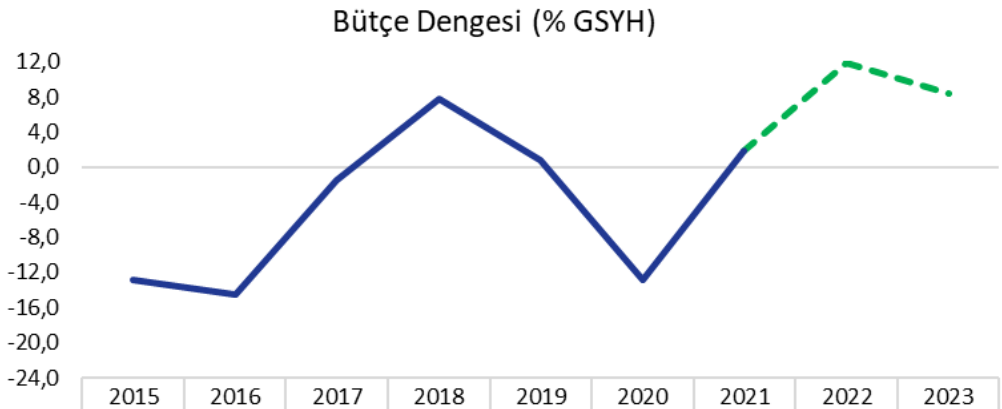

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bütçe	-12,8	-14,5	-1,5	7,8	0,8	-12,8	1,9	11,9	8,4

Kaynak: IMF KEG Nisan 22

4. CARİ DENGESİ

2015 yılına kadar dış ticaret fazlasının etkisiyle cari fazla veren Irak, 2015 yılında GSYH cinsinden %6,4 açık vermiştir. 2016 yılında, petrol fiyatlarındaki %22'lik düşüş cari açığın %7,5'e ilerlemesine neden olmuştur. 2018 yılında cari denge düzeltilmiş ve %4,3 oranında fazla vermiştir. Fakat salgın ile birlikte cari işlemler ciddi boyutta bozulmuş ve %10,8 açık verilmiştir. 2021 yılında ise, yüksek dış ticaret fazlasıyla %5,9 cari fazla verilmiştir. 2022 yılında yükselen petrol gelirlerinin, artan gıda ve enerji ithalat faturalarını fazlasıyla dengeleyeceği ön görülmektedir. Bu doğrultuda cari dengenin GSYH cinsinden %15,8 fazla vermesi beklenmektedir.

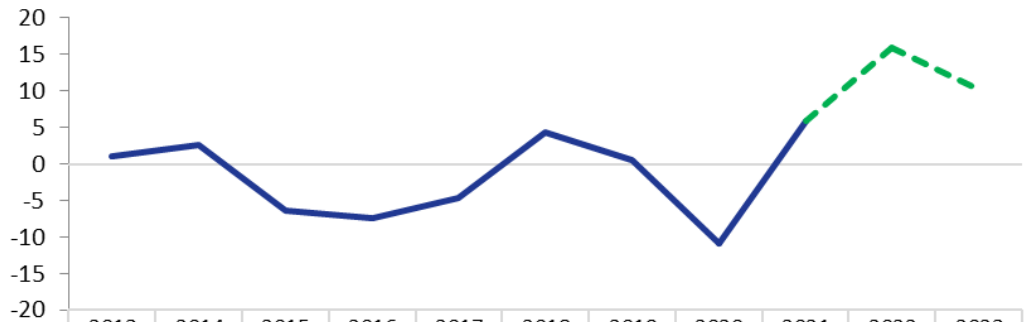

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Cari	1,1	2,6	-6,4	-7,5	-4,7	4,3	0,5	-10,8	5,9	15,8	10,1

Kaynak: IMF KEG Nisan 22

5. SWOT ANALİZİ

Güçlü Yönleri:

- Dünyanın en büyük kanıtlanmış petrol rezervlerine ve kanıtlanmış gaz yataklarına sahiptir.
- Güçlü demografi göz önüne alındığında, altyapı ve telekomünikasyon için büyüme potansiyeli yüksektir.

Zayıf Yönleri:

- Devlet çalışanlarının açık ekonomi konusunda çok az deneyimi vardır ve teknik uzmanlık gelişmekle birlikte sınırlıdır.
- Irak'ın rant peşinde koşan ekonomisi, petrol fiyatları yükselse bile üretim potansiyelini sınırlandırmaktadır.

- Ülkede on yıllık bir mücadele ve yetersiz yatırımdan sonra, petrol dışı sektör altyapısı zayıftır.
- Artan yabancı yatırım ihtiyacı, Irak'ı yabancı güçlerin etkisine karşı savunmasız bırakmaktadır.
- Yüksek düzeyde operasyonel ve politik risk, çok ihtiyaç duyulan yabancı yatırımı caydıracaktır.

Fırsatlar:

- Hükümet, farklı sektörlerdeki altyapı projeleri için yabancı yatırımcı aramaktadır.
- Irak, önümüzdeki çeyreklerde sabit yatırımı desteklemeye yardımcı olacak yeniden yapılanmayı desteklemek için güçlü yatırım taahhütleri almıştır.
- Mevcut yüksek petrol fiyatları, yakın vadede kamu maliyesinin desteklenmesine ve önümüzdeki yıllarda yerli üretimi canlandırmaya yardımcı olacaktır.

Tehditler:

- Ülkenin mali ve dış dengesizliklerinin ele alınmaması düzensiz bir şekilde yeniden dengelenmeye yol açabilir.
- Etnik ve dini hatlar arasında süregelen mezhepsel bölünmeler, yapısal reformların uygulanmasını sınırlayabilir.
- İsrail-İran gerilimi, Irak'taki yabancı varlıkları askeri saldırıların hedefi haline getirmektedir.

6. DIŞ TİCARET

Irak dış ticareti genellikle fazla veren bir yapıdadır. 2013-2014 yıllarında ihracat sırasıyla 90 ve 87 milyar USD olarak gerçekleşmiştir. Takip eden iki yılda ise ihracat 50-55 milyar USD'ye kadar gerilemiş, ancak 2018 yılında 97 milyar USD ile son yılların rekoru kırılmıştır. Dış ticaret hacminin 150 milyar USD'ye ulaştığı bu yıldan sonra ihracat 91 milyar USD'ye gerilemiştir. 2020 yılında %29 küçülen ihracat gelirleri 65 milyar USD civarına gerilemiştir. 2021 yılında Irak 84 milyar USD ihracat gerçekleştirmiştir. Ürün bazında ise, enerji sektörü ülke ihracatının %97'sini oluşturmaktadır. Bu sektörü altın-mücevher ile yaş meyve takip etmektedir.

İthalat ise 2013-2020 yılları arasında ortalama 50 milyar USD civarında gerçekleşmektedir. 2021 verilerine göre ise ithalat 46 milyar USD civarında gerçekleşmiştir. Ülke'nin ithal ettiği başlıca sektörler arasında enerji, makinalar ve elektrikli cihazlar yer almaktadır. Bahsedilen ürün grupları ülke ithalatının %27'sini oluşturmaktadır.

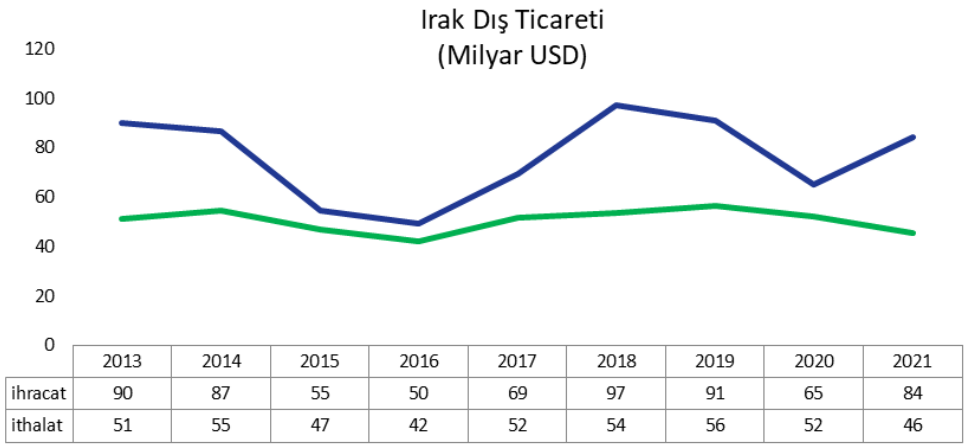

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ihracat	90	87	55	50	69	97	91	65	84
ithalat	51	55	47	42	52	54	56	52	46

Kaynak: Trademap (Diğer ülke verilerinden oluşturulmuştur)

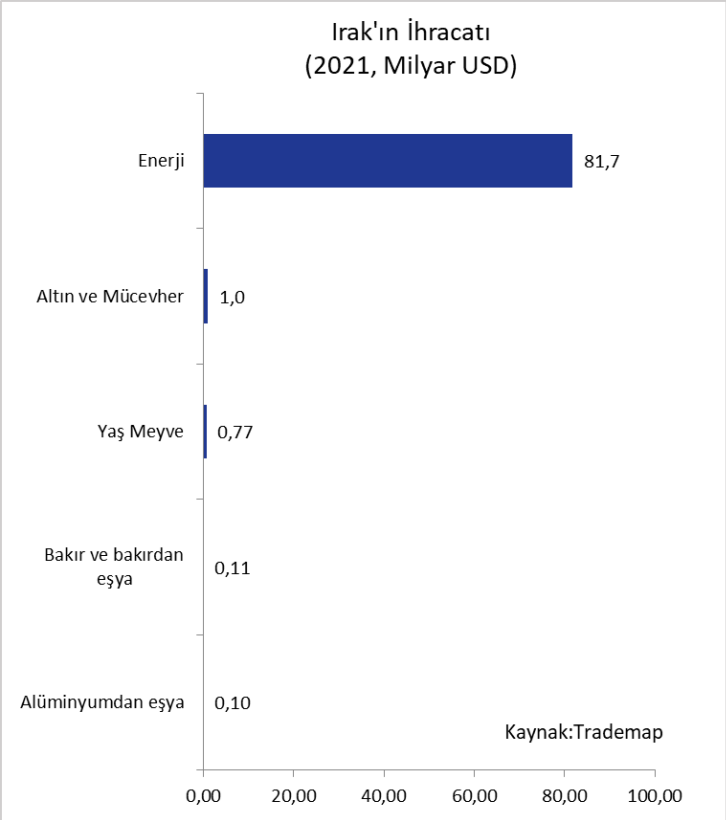
Irak'ın İhracatı
(2021, Milyar USD)
Enerji
81,7
Altın ve Mücevher
1,0
Yaş Meyve
0,77
Bakır ve bakırdan eşya
0,11
Alüminyumdan eşya
0,10
Kaynak:Trademap
0,00
20,00
40,00
60,00
80,00
100,00

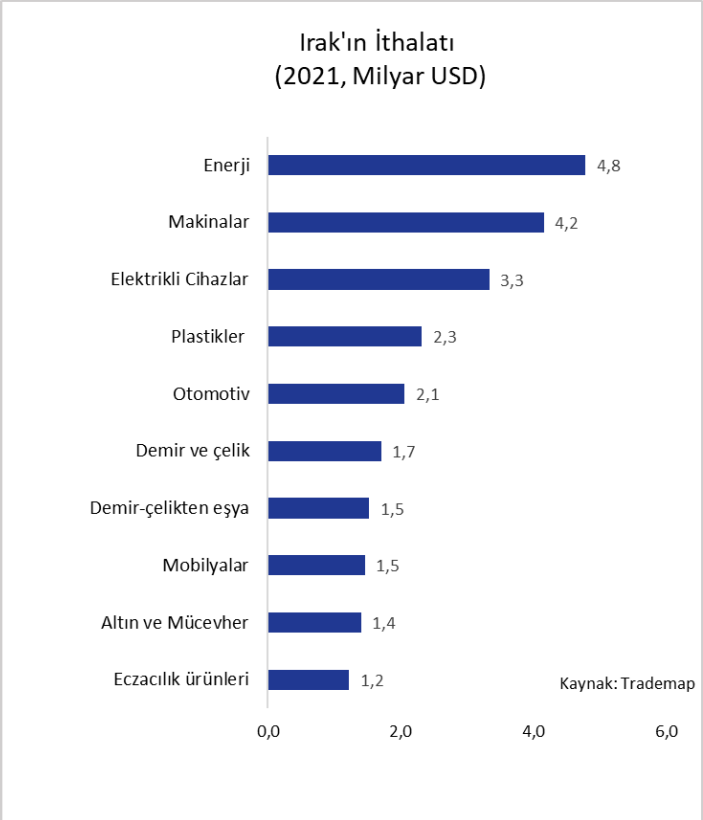
Irak'ın İthalatı
(2021, Milyar USD)
Enerji
4,8
Makinalar
4,2
Elektrikli Cihazlar
3,3
Plastikler
2,3
Otomotiv
2,1
Demir ve çelik
1,7
Demir-çelikten eşya
1,5
Mobilyalar
1,5
Altın ve Mücevher
1,4
Eczacılık ürünleri
1,2
Kaynak: Trademap
0,0
2,0
4,0
6,0

6. TÜRKİYE- IRAK DIŞ TİCARETİ

Türkiye, Irak ile olan ticaretinde net ihracatçı konumundadır. 2013-2019 yılları arasında ortalama olarak 10,6 milyar USD olarak gerçekleşen ihracat, 2020 yılında pandemiye rağmen ciddi kayıplar oluşturmayarak 9,1 milyar USD seviyesinde gerçekleşmiştir. 2021 yılında pandemi öncesi seviyelere yükselen ihracat bu yılda 11,1 milyar USD'ye yükselmiştir. İthalat ise, 2013-2016 yılları arasında 1 milyar USD'nin altındayken, 2020 yılında 8,2 milyar USD seviyesine yükselmiştir. Ancak, 2021 yılında 1,6 milyar USD'ye gerilemiştir. Bu keskin düşüş, 2020 yılında yaklaşık 7,9 milyar USD ithal edilen cam ve cam eşyanın 2021 yılında ithal edilmemesinden kaynaklanmaktadır.

2022 yılının Ocak-Temmuz döneminde Irak'a olan ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre %30 artarak 7,3 milyar USD'ye yükselmiş; ithalat ise aynı dönemde %28 daralarak 893 milyon USD'ye gerilemiştir.

Ürün bazında bakıldığında ise, Türkiye'nin Irak'a ihracatının %25,8'ini altın ve mücevher, plastikler ve mobilyalar oluşturmaktadır. İthalatta ise, altın ve mücevher %68'i, enerji ise %21'ini oluşturmaktadır.

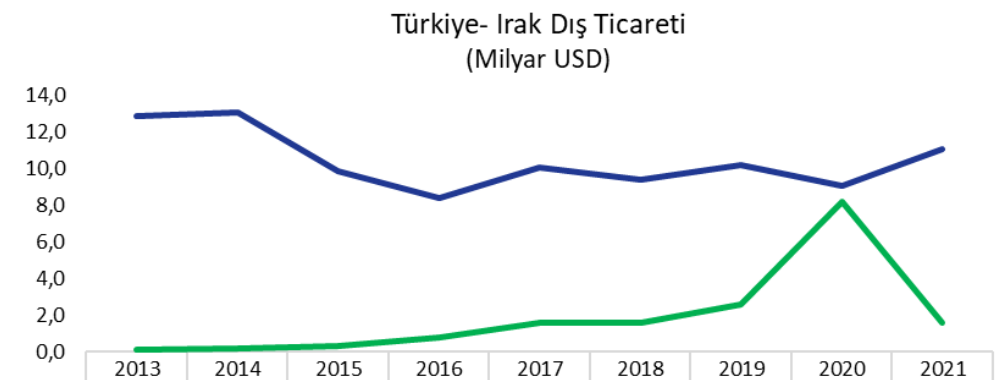

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
İhracat	12,9	13,1	9,9	8,4	10,1	9,4	10,2	9,1	11,1
İthalat	0,1	0,2	0,3	0,8	1,6	1,6	2,6	8,2	1,6

Kaynak: TÜİK (2022* Yıllıklandırılmıştır)

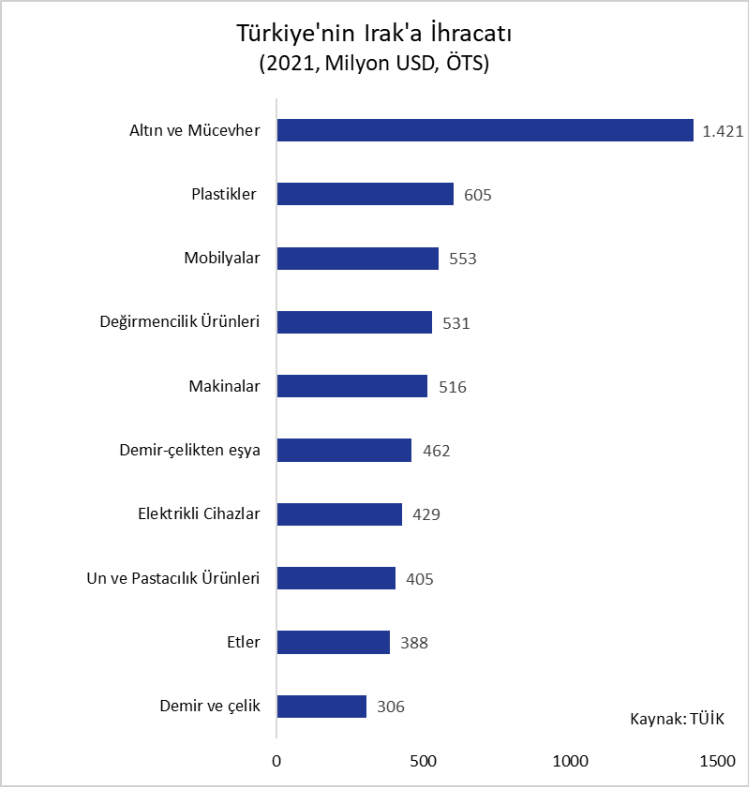
Türkiye'nin Irak'a İhracatı
(2021, Milyon USD, ÖTS)
Altın ve Mücevher
1.421
Plastikler
605
Mobilyalar
553
Değirmencilik Ürünleri
531
Makinalar
516
Demir-çelikten eşya
462
Elektrikli Cihazlar
429
Un ve Pastacılık Ürünleri
405
Etler
388
Demir ve çelik
306
Kaynak: TÜİK
0
500
1000
1500

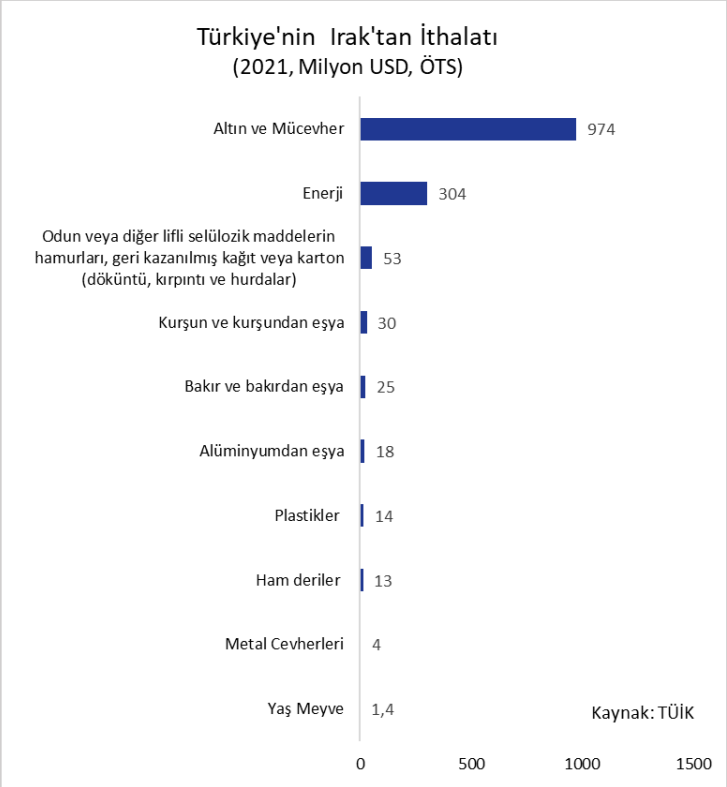
Türkiye'nin Irak'tan İthalatı
(2021, Milyon USD, ÖTS)
Altın ve Mücevher
974
Enerji
304
Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları, geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırpıntı ve hurdalar)
53
Kurşun ve kurşundan eşya
30
Bakır ve bakırdan eşya
25
Alüminyumdan eşya
18
Plastikler
14
Ham deriler
13
Metal Cevherleri
4
Yaş Meyve
1,4
Kaynak: TÜİK
0
500
1000
1500

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
Huzur Mahallesi, Azerbaycan Caddesi Skyland Sky Office No: 4
B Blok Kat: 21-22 Seyrantepe 34485 Sarıyer/İstanbul

www.deik.org.tr • info@deik.org.tr

/deikiletisim | www.deik.org.tr